KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 6.4.2009
COM(2009) 159 konč.

POROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Končno poročilo o izvajanju in učinkih druge faze (2000–2006) akcijskih programov Skupnosti v izobraževanju (Socrates) in poklicnem usposabljanju (Leonardo da Vinci) ter večletnega programa (2004–2006) za učinkovito vključevanje informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) v sisteme izobraževanja in usposabljanja v Evropi (e-učenje)

POROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Končno poročilo o izvajanju in učinkih druge faze (2000–2006) akcijskih programov Skupnosti v izobraževanju (Socrates) in poklicnem usposabljanju (Leonardo da Vinci) ter večletnega programa (2004–2006) za učinkovito vključevanje informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) v sisteme izobraževanja in usposabljanja v Evropi (e-učenje)

1. UVOD

1.1. Predstavitev poročila

To poročilo je bilo napisano zaradi izpolnitve zahtev iz sklepov Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi akcijskih programov Skupnosti na področju izobraževanja (Socrates 2000–2006)[1], poklicnega usposabljanja (Leonardo da Vinci 2000–2006)[2] ter vključevanja informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) v sisteme izobraževanja in usposabljanja v Evropi (e-učenje 2004–2006)[3].

Ti programi so skupaj prejeli več kot 3 milijarde evrov sredstev Skupnosti. Programi so se medsebojno dopolnjevali, prispevali k oblikovanju Evrope znanja ter Komisiji zagotovili učinkovita orodja za doseganje lizbonskih ciljev v izobraževanju in usposabljanju[4].

Za obdobje 2007–2013 so bile razne pobude iz teh treh programov vključene v en sam okvir, novi Program vseživljenjskega učenja (program VŽU)[5]. Odločitev za izvedbo skupne evalvacije in predložitev skupnega poročila je skladna z združitvijo teh pobud.

---

1 Sklep št. 253/2000/ES Evropskega parlamenta in Sveta, nazadnje spremenjen z Uredbo (ES) št. 885/2004; člen 14(4) zahteva naknadno evalvacijsko poročilo.

2 Sklep Sveta 1999/382/ES, nazadnje spremenjen z Uredbo (ES) št. 885/2004; člen 13(5) zahteva končno poročilo o izvajanju.

3 Sklep št. 2318/2003/ES; člen 12(2) zahteva naknadno evalvacijsko poročilo.

4 Glej na primer poročilo Sveta za izobraževanje *Konkretni prihodnji cilji sistemov izobraževanja in usposabljanja*, http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

5 Sklep št. 1720/2006/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. novembra 2006 o uvedbi akcijskega programa na področju vseživljenjskega učenja.

Poročilo temelji na zunanji skupni evalvaciji vseh treh programov, ki vključuje tudi analizo nacionalnih poročil držav, ki so v njih sodelovala[6].

1.2. Opis programov

1.2.1. Socrates

Program Socrates s skupnim proračunom 2,093 milijard EUR je imel štiri posebne cilje: okrepiti evropsko razsežnost v izobraževanju, spodbujati znanje jezikov EU, spodbujati sodelovanje in mobilnost v izobraževanju ter spodbujati inovativnost v izobraževanju.

Sestavljali so ga trije glavni podprogrami: Comenius za šole, Erasmus za visoko šolstvo in Grundtvig za izobraževanje odraslih. Te podprograme sta dopolnjevala še dva dodatna podprograma: Lingua, ki je spodbujala učenje jezikov, in Minerva, ki je spodbujala učenje na daljavo ter uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) pri vzgoji in poučevanju. Predvidene so bile tudi skupne dejavnosti s sorodnimi programi.

1.2.2. Leonardo da Vinci

Program Leonardo da Vinci je imel tri glavne cilje: izboljšati znanje in spretnosti mladih, zlasti tistih, ki so bili vključeni v poklicno usposabljanje za prvi poklic, izboljšati kakovost in dostopnost stalnega poklicnega usposabljanja in vseživljenjskega pridobivanja spretnosti in kvalifikacij ter povečati prispevek poklicnega usposabljanja k inovacijskemu procesu zaradi izboljšanja konkurenčnosti in podjetništva ter ustvarjanja novih možnosti za zaposlovanje. Celotni proračun za program Leonardo da Vinci je znašal 1,270 milijard EUR.

Program je vključeval šest področij dejavnosti: mobilnost, poskusne projekte, znanje jezikov, nadnacionalne mreže, referenčna gradiva in spremljevalne ukrepe. Predvidene so bile tudi skupne dejavnosti s sorodnimi programi.

1.2.3. eUčenje

Program eUčenje je bil namenjen podpiranju in nadaljnjemu razvoju učinkovite uporabe IKT v izobraževanju in usposabljanju. Njegov cilj je bil prispevati h kakovostnemu izobraževanju in umestiti potrebe družbe znanja v vseživljenjsko učenje. Proračun za ta program za obdobje 2004–2006 je znašal 44 milijard evrov, od katerih jih je bilo 45 % namenjenih tesnemu medinstitucionalnemu povezovanju in povezovanju šol v mreže z IKT (eTwinning). Razviti so bili novi organizacijski modeli za oblikovanje virtualnih kampusov zaradi dodajanja virtualne razsežnosti evropskemu

---

[6] Dokumenti so na voljo na http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2.

sodelovanju med univerzami. Poleg tega se je z razvijanjem novih spretnosti, potrebnih v informacijski družbi, spodbujala digitalna pismenost

2. KLJUČNI PODATKI O PROJEKTIH IN UDELEŽENCIH[7]

Ovrednoteni programi so podpirali različne dejavnosti in so bili osredinjeni na različne vidike in ciljne skupine. Vendar pa so bili najpomembnejša pridobitev skoraj vseh programov programi mobilnosti, projekti sodelovanja med partnerji iz različnih držav ter razvoj mrež in orodij.

V oba programa, Socrates in Leonardo da Vinci, je bilo vključeno preživljanje učnih obdobij v tujini. V študentsko mobilnost je bilo vključenih 943 000 univerzitetnih študentov, 135 000 univerzitetnih učiteljev je bilo v tujini zaradi poučevanja, v program Erasmus pa je bilo vključenih približno 2 500 institucij. Več kot 311 000 dijakov in študentov ter 56 000 učiteljev je sodelovalo v več kot 19 300 projektih mobilnosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Mobilnost učiteljev in sodelavcev je bila financirana v programih Comenius in Grundtvig (56 329 oziroma 5 500 udeležencev).

Organizacije so sodelovale pri majhnih partnerskih projektih: dodeljenih je bilo več kot 74 000 donacij, ki so šolam omogočile sodelovanje v programu Comenius, v eTwinning pa je bilo vključenih 7 800 šol. Dodatnih 20 000 donacij je sodelovanje na tem področju omogočilo institucijam za izobraževanje odraslih.

Večstranski projekti in mreže so podpirali sodelovanje med številnimi partnerji iz različnih držav članic in drugih sodelujočih držav, in sicer jih je 434 potekalo v okviru programa Comenius, 455 pa v okviru programa Grundtvig. V okviru 520 projektov iz programa Erasmus so bili razviti skupni izobraževalni programi, več kot 2 000 poskusnih projektov iz programa Leonardo da Vinci pa je vneslo inovacije v poklicno usposabljanje.

Program Lingua je podprl 144 projektov za učenje jezikov in razvoj orodij za povečanje dostopnosti jezikovnih tečajev, v okviru programa Minerva pa je bilo podeljenih 347 donacij za podporo uporabe IKT v izobraževanju.

3. UČINKI PROGRAMOV[8]

Vrednotenje je pokazalo, da so ti programi EU ustrezali potrebam posameznih sektorjev in da mnoge dejavnosti ne bi bile izvedene brez njihove finančne podpore.

---

7 Za pregled rezultatov programa glej prilogo. Podatki v tem poročilu in tabeli so posodobljeni glede na najnovejše statistične podatke Evropske komisije.

8 Podatki iz točke 3 temeljijo na odgovorih iz anket, izvedenih med zunanjim vrednotenjem.

3.1. Učinki na posamezne sektorje

3.1.1. Izobraževanje v šolah

Najpomembnejši učinek na šole sta imela podprograma Comenius in eTwinning. Partnerstva, podprta v okviru programov Comenius in eTwinning, so šolam prinesla bolj evropsko razsežnost in pogled ter izboljšala vzdušje v šolah v zvezi s sodelovanjem med učitelji in učenci ter povezovanjem med različnimi predmeti v sodelujočih šolah[9]. Ker so šolam omogočila sodelovanje s šolami v drugih državah EU so pomagala oblikovati jasnejše mnenje o evropski identiteti. Šolska partnerstva so učiteljem omogočila, da so izboljšali svoje sposobnosti poučevanja, ter učencem in učiteljem omogočila, da izboljšajo svoje znanje tujih jezikov in zmožnosti uporabe IKT, da si pridobijo izkušnje v evropskih projektih sodelovanja ter navežejo trajne stike s svojimi vrstniki v drugih državah. Približno 85 % vprašanih, ki so sodelovali v programu Comenius, je menilo, da njihove dejavnosti ne bi bile izvedene brez financiranja Komisije. Med vsemi dejavnostmi tega programa je imela največji učinek povečana mobilnost v šolskem izobraževanju.

Bolj omejen je bil neposreden vpliv programa na izobraževalne programe šol nasploh ter na šolsko politiko in razvoj šolskega izobraževanja. Vendar pa so se izobraževalni programi in učne metode na lokalni ravni izboljšali. Projekti, partnerstva in programi individualne mobilnosti so vplivali na izobraževalno prakso neposrednih udeležencev. Natančneje, 64 % vseh prejemnikov sredstev je poročalo o izboljšanju znanja in spretnosti, polovica pa jih je menila, da največjo korist prinašajo izmenjave dobre prakse po Evropi. Šolske oblasti in vodstva šol so imeli možnost dodatno povečati učinek programa na vodenje šol. Vendar pa jim pogosto ni uspelo, da bi s svojimi rezultati in izkušnjami seznanili širšo javnost in/ali oblikovalce izobraževalne politike.

3.1.2. Visoko šolstvo[10]

V programu Erasmus je sodelovala velika večina visokošolskih zavodov, zato je podprogram lahko spodbujal evropsko razsežnost in inovacije v visokem šolstvu ter vplival na posameznike, institucije in politiko.

Najpomembnejši pozitiven učinek je bil dosežen s povečanjem možnosti za mobilnost. To je vplivalo na osebni in strokovni razvoj udeležencev ter prispevalo k njihovi večji odprtosti, jasnejšemu in bolj ozaveščenemu pogledu na njihov kasnejši študij ali poklicno pot ter njihovemu boljšemu razumevanju Evrope in „pripadnosti evropski družini“. Znanje jezikov EU se je izboljšalo,

---

9 Poročilo o učinkih šolskih partnerstev Comenius na udeležene šole, objavljeno na http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

10 Podatki temeljijo tudi na študiji Impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation, ki jo je izvedel konzorcij pod vodstvom Cheps v sodelovanju z INCHER – Kassel in Ecotec (2008).

stiki z evropskimi kolegi pa so se okrepili. Udeleženci v programih mobilnosti so postali lažje zaposljivi[11] zaradi svojih mednarodnih izkušenj in boljšega znanja jezikov, kot je potrdilo 89 % vprašanih.

Erasmus je imel prav tako precejšen učinek na nacionalni in mednarodni institucionalni ravni. 94 % sodelujočih v anketi se je strinjalo, da je Erasmus povečal in utrdil sodelovanje med institucijami. Program je močno vplival na strategije internacionalizacije univerz in razvoj njihovih služb za mednarodno sodelovanje, vpliv na pedagoško in raziskovalno delo pa se zdi bolj posreden, in sicer je bil dosežen z vzpostavljenimi mednarodnimi mrežami.

Erasmus je bil tudi gibalo sprememb v nacionalnih in evropskih visokošolskih politikah. Iz njega izhaja zamisel za pet izmed šestih ciljev Bolonjske deklaracije[12], poleg tega pa je podpiral prizadevanja za doseganje ciljev bolonjskega procesa. Z bolonjskim procesom je prišlo do konvergentnosti strukture študijskih programov, Erasmus pa je poskušal zagotoviti ustrezna orodja in podpiral njihovo uporabo (npr. evropski sistem prenašanja kreditnih točk), spodbujal oblikovanje skupnih diplom in razvijal sodelovanje pri poučevanju.

Čeprav raziskovalne dejavnosti visokošolskih zavodov niso glavno ciljno področje Erasmusa, pa je program pozitivno vplival na raziskave. Prispeval je k povečanju sodelovanja visokošolskih zavodov v skupnih mednarodnih raziskovalnih projektih, spodbujal povezovanje zavodov v mreže ter spodbudil visokošolske učitelje in sodelavce, da so se vse pogosteje udeleževali mednarodnih konferenc in/ali jih organizirali.

3.1.3. Izobraževanje odraslih

V skladu s poročilom so bili najpomembnejši učinki na izobraževanje odraslih tesnejše trajno sodelovanje med institucijami (93 % sodelujočih organizacij), boljše možnosti za mobilnost ter bolj evropski pogled posameznikov in institucij (90 %). Programu Grundtvig je torej nedvomno uspelo zasejati seme evropske razsežnosti v izobraževanje odraslih – sektor, v katerem do takrat ni bilo skoraj nikakršne tradicije evropskega sodelovanja in za katerega so bili značilni sorazmerno slaba institucionalna infrastruktura, velik delež zaposlenih za skrajšan delovni čas in prostovoljcev ter zelo različni profili med posameznimi državami.

V evalvaciji je navedeno, da so bili doseženi precejšnji učinki pri izboljšanju kakovosti poučevanja, učnih programov ter pristopov k učenju in upravljanju

---

11 „Boljša zaposljivost“ je tudi ugotovitev študije „Study on the Professional Value of Erasmus Mobility“, ki sta jo pripravila Mednarodni center za visokošolske raziskave (International Centre for Higher Education Research – INCHER Kassel) in Univerza v Kasslu v Nemčiji (november 2006).

12 Glej študijo iz opombe 10.

(74 %). Dodatne koristi vključujejo večje strokovno znanje in spretnosti ter močnejše povezovanje delavcev v izobraževanju odraslih v mreže. Več kot polovica vprašanih (56 %) je menila, da so zaradi svojega sodelovanja v programu Grundtvig postali laže zaposljivi in bolj prilagodljivi.

Grundtvig je vsekakor razmeroma močno vplival na izboljšanje možnosti za izobraževanje prikrajšanih družbenih skupin, saj je skoraj polovica udeležencev izjavila, da so bile njihove dejavnosti pomembne, ker so bile usmerjene k posameznikom z nizkimi kvalifikacijami ali posebnimi potrebami ali v težko dosegljive skupine.

3.1.4. Poklicno izobraževanje in usposabljanje

Program Leonardo da Vinci se je odzval potrebam po poklicnem izobraževanju in usposabljanju, pospeševal nadaljnje sodelovanje na ravni Skupnosti in pripomogel k doseganju konvergentnosti med državami članicami tako, da je jasno uskladil svoje večletne prioritete s cilji politike iz kobenhavenskega procesa.

Precejšnje družbeno-ekonomske koristi so bile dosežene pri mladih, vključenih v poklicno izobraževanje in usposabljanje. Projekti so prispevali k izboljšanju njihovega znanja in sposobnosti za vseživljenjsko pridobivanje spretnosti. Pomembna prednost za mlade, ki so sodelovali v akcijah mobilnosti tega programa, je boljše znanje tujih jezikov, saj so zaradi tega laže zaposljivi in se laže prilagajajo spremembam na trgu dela.

Akcije mobilnosti in poskusni projekti sodelovanja so precej vplivali tudi na razvoj kakovostnih učnih programov in metod poučevanja v sodelujočih institucijah, kot je potrdilo 63 % vprašanih. Z organizacijo nadnacionalnega sodelovanja in opravljanja prakse je program prispeval k nadaljnjemu odpiranju sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter s tem k večji preglednosti učnih programov in kvalifikacij.

Z razvojem standardov, metod in orodij, ki so bili vgrajeni v nacionalno in regionalno politiko in prakso, je program vplival tudi na politiko poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Vpliv na politiko je bil največji na lokalni (71 % vprašanih) in regionalni (57 %) ravni, ker so mnogi partnerji pri projektih dejavni na teh ravneh. Učinki so bili opazni tudi na ravni nacionalne politike, vendar manjši (46 %). Analize za posamezne države kažejo, da je bil vpliv močnejši v državah z nezadostno razvitimi sistemi poklicnega izobraževanja in usposabljanja, tj. novih udeleženkah.

V celoti je program prispeval k oblikovanju evropskega prostora poklicnega izobraževanja in usposabljanja, ki se sicer sploh ne bi razvil ali pa bi se razvil veliko počasneje. Najpomembnejši prispevek programa k lizbonskim ciljem je bil, da je izboljšal znanje in spretnosti ter tako tudi priložnosti za mlade na trgu dela.

3.1.5. eUčenje

Program eUčenje je bil posebej učinkovit pri zagotavljanju kratkoročnih rezultatov za organizacije. Več kot 98 % anketiranih koordinatorjev v programu eUčenje je menilo, da je njihov projekt pozitivno vplival na sodelovanje med institucijami. Med posebno pomembne koristi za institucije spada vključenost v nadnacionalno sodelovanje, vzpostavitev stikov in izmenjave dobre prakse.

Pomembne so tudi pridobitve, ki jih je program eUčenje prinesel zaposlenim in učiteljem. 75 % vprašanih se je strinjalo ali povsem strinjalo, da so njihovi projekti pozitivno vplivali na kakovost poučevanja, učenja in učnih programov.

V celoti je bil prispevek programa eUčenje k ciljem okvirnega programa Izobraževanje in usposabljanje 2010 zelo pozitiven. Zelo dobri uspehi so bili doseženi predvsem pri razvijanju spretnosti za gospodarstvo znanja in zagotavljanju dostopnosti IKT. Od 67 % do 75 % vprašanih se je strinjalo ali povsem strinjalo, da so njihovi projekti zagotovili večjo digitalno pismenost.

Program eTwinning je bil zlasti učinkovit, saj je zagotovil inovativen in zanimiv model, ki je šolam omogočil zastonj dostop do portala eTwinning, možnosti za iskanje partnerjev, podporo za projekte na ravni šol, pedagoško svetovanje in dobre prakse. Pokazalo se je, da je ta način priljubljen pri ciljni populaciji in stroškovno zelo učinkovit. Presegel je pričakovanja zainteresiranih strani in udeležencev.

Dejavnosti eUčenja so sedaj vključene v program vseživljenjskega učenja, zlasti eTwinning v Comeniusu ter virtualni kampusi v podprogramu Erasmus.

3.2. Skupni vplivi vseh treh programov

3.2.1. Vzpostavitev evropskega izobraževalnega prostora

Oblikovanje evropskega izobraževalnega prostora, s katerim je bila vzpostavljena trajnostna kultura evropskega sodelovanja, šteje za najpomembnejši učinek Erasmus je ustvaril infrastrukturo, pri kateri sodelujejo skoraj vse evropske univerze, program Leonardo da Vinci pa je pomagal vzpostaviti platformo za nadnacionalno sodelovanje v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Ta programa prispevata tudi k uveljavljanju „pete svoboščine znanja“[13].

3.2.2. Izboljšave poučevanja in vodenja

Izboljšave poučevanja, učenja in vodenja so bile drugi najpomembnejši učinek. Strokovnjaki so se vrnili z novim znanjem, ki so ga na široko uporabljali, poleg

---

[13] Kot je zahtevano v sklepih Evropskega sveta z dne 20. maja 2008.

tega pa sta pomembna prispevek mrež za razširjanje rezultatov in vplivi na vodenje.

3.2.3. *Vpliv na posameznike in družbo: družbenoekonomski vpliv*

Programi so povečali „socialni kapital strokovnjakov“[14], tj. obstoječe vire in sredstva v nekem okvirju, organizaciji ali instituciji. Ta dodana vrednost je s programi mobilnosti, mrežami in partnerstvi močno vplivala na posameznike in organizacije. Večinoma so poročali o izboljšanju mehkih spretnosti posameznikov (kot so spretnosti komuniciranja, samozavest, ozaveščenost in sposobnost sodelovanja z drugimi), znanja jezikov, kulturne ozaveščenosti ter strokovne usposobljenosti.

Najpomembnejši družbenoekonomski vpliv je imela mobilnost, ki je bila zlasti pomembna v programih Erasmus in Leonardo. Erasmus je bil koristen pri institucionalizaciji mobilnosti in njenem trdnem zasidranju v univerzitetno življenje. V programu Leonardo pa so bili projekti mobilnosti najuspešnejši in najbolj stroškovno učinkoviti ukrepi programa. Omogočanje mobilnosti šolskih delavcev je bila ena izmed najbolj izrazitih pridobitev programa Comenius. Vendar pa donacije v okviru programov Erasmus in Leonardo da Vinci niso bile vedno dovolj visoke, da bi omogočile sodelovanje posameznikom iz slabših socialno-ekonomskih razmer. Tako sta na zmanjševanje socialno-ekonomske prikrajšanosti najbolj vplivala programa Grundtvig in eUčenje.

3.2.4. *Vpliv na politiko in prakso na ravni EU in držav članic*

Na politiko in prakso so vplivali predvsem posamezni projekti za razširjanje rezultatov. Vpliv na politiko je bil največji na lokalni ravni, čeprav sta imela Leonardo in Erasmus močan vpliv tudi na nacionalni in evropski ravni, zlasti s podporo za uporabo evropskih orodij, kot so evropski sistem prenašanja kreditnih točk (ECTS), evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF) ter evropski kreditni sistem v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET).

3.2.5. *Boljše znanje jezikov EU*

Zaradi razvijanja in razširjanja novih metod ter sodelovanja v projektih so imeli programi širok vpliv na učenje jezikov, čeprav je to vključevalo predvsem jezike, ki se bolj običajno uporabljajo, zlasti angleščino.

3.2.6. *Prispevek k ciljem, povezanim z lizbonsko strategijo*

Čeprav so bili programi pripravljeni pred lizbonsko strategijo, so prispevali k doseganju njenih ciljev, predvsem z odpiranjem sistemov izobraževanj in usposabljanja v svet ter izboljševanjem njihove kakovosti in učinkovitosti.

---

[14] „Socialni kapital strokovnjakov“ pomeni vrednost, ki izhaja iz mrež in povezovanja strokovnjakov (učiteljev in vodij usposabljanja), vključenih v programe, v mreže.

3.2.7. Orodja za strukturni razvoj

V zvezi s posameznimi vprašanji konvergentnosti, preglednosti in priznavanja so programi podpirali razvoj in uporabo orodij, ki lahko izboljšajo „strukturni“ razvoj, kot so evropski sistem prenašanja kreditnih točk (ECTS), evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF), evropski kreditni sistem v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET) ter Europass.

4. NAJPOMEMBNEJŠA PRIPOROČILA ZA PROGRAM VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Ocenjevalci so pripravili številna strateška priporočila za boljšo podporo politiki izobraževanja in usposabljanja v programu vseživljenjskega učenja (program VŽU). Predložili so tudi operativne predloge za izboljšanje vsebine in vodenja programa VŽU ter ocene njegovih učinkov. Komisija bo z akcijskim načrtom zagotovila, da bodo priporočila učinkovito obravnavana. O izvajanju akcijskega načrta bodo pripravljena redna poročila o napredku. Vendar pa je nekaj odgovorov navedenih že v nadaljevanju.

4.1. Načrtovanje in prednostna področja

Evalvacija je pokazala, da bi moral program vseživljenjskega učenja čim bolj izkoristiti dosežke iz predhodnega obdobja in priporočati izboljšave v sektorskih delih programov.

V programu Erasmus bi bilo treba izboljšati kakovost mobilnosti, boljše bi moralo biti priznavanje kvalifikacij, pridobljenih v tujini, podjetja in civilna družba pa bi se morala bolj vključevati zaradi boljše povezanosti izobraževanja in trga dela.

Potrebni bi bili ukrepi, s katerimi bi zagotovili, da bo program Leonardo da Vinci še naprej dajal prednost področjem, poudarjenim v kobenhavenskem procesu, kot sta kakovost in privlačnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja v povezavi s priznavanjem in preglednostjo.

Prednostna naloga za izobraževanje v šolah in izobraževanje odraslih bi moral biti razvoj ukrepov, ki bi intenzivneje prispevali k lizbonski strategiji ter doseganju ustreznih meril uspešnosti (zmanjšanje zgodnjega opuščanja šolanja ter povečanje sodelovanja v vseživljenjskem učenju).

Evropska komisija se je že zavezala k boljšemu spremljanju kakovosti in priznavanju obdobij, prebitih v tujini v okviru programov mobilnosti, ter bo še naprej tesno sodelovala z državami članicami pri izvajanju ECTS in EQF.

Poleg tega bo Komisija še naprej tesneje povezovala razvoj programov in politik. Prednostna področja, za katera se razpisujejo pozivi k oddaji ponudb v okviru programa, so opredeljena v letnih razpisih. Ta prednostna področja se določajo v tesnem sodelovanju z nacionalnimi organi sodelujočih držav.

4.2. Vodenje in spremljanje

Čeprav je bil dosežen delen napredek pri razvijanju informacijskih orodij v vsakem programu, pa je bilo zelo težko dobiti zanesljive, natančne in pravočasne podatke o izidih in rezultatih predhodnih programov. Zelo se priporoča razvoj integriranega upravljavskega informacijskega sistema za sistematično zbiranje in boljše spremljanje podatkov.

Evropska komisija se je tega vprašanja lotila že z uvedbo skupnega upravljavskega orodja „LLP Link“, ki naj bi ga uporabljale vse nacionalne agencije (NA) za program vseživljenjskega učenja. Ta sistem bo omogočal zbiranje ažurnih, popolnih in usklajenih podatkov, pridobljenih med vsakodnevnim vodenjem programa v nacionalnih agencijah.

4.3. Ocena učinka

Ocena je pokazala, da bi bilo treba razviti SMART (tj. specifične, merljive, dosegljive, realistične in časovno omejene) cilje in kazalnike, saj je imela večina programov zelo široke cilje, ki niso dobro ustrezali merilu SMART. Kazalniki in cilji so imeli tudi pomanjkljivosti.

Komisija se zaveda potrebe po ustreznem spremljanju programa vseživljenjskega učenja in njegovih rezultatov zaradi merjenja in ocenjevanja njegovih učinkov in je že sprejela ukrepe za razvoj ustrezne serije kazalnikov za merjenje njegovega učinka.

4.4. Razširjanje in izkoriščanje rezultatov

V evalvaciji se poziva k boljšemu razširjanju in izkoriščanju dobre prakse ter k trajnosti in integraciji rezultatov na vseh ravneh programov in pri vseh sodelujočih. Projekti bi morali namenjati posebna sredstva za razširjanje ter zagotoviti načrt trajnosti. Komisija bi morala omogočati lažjo izmenjavo dobre prakse na ravni EU in zagotoviti usmerjanje. Nacionalni organi bi morali sprejeti učinkovite strategije za razširjanje in uporabo rezultatov v svojih državah, zagotoviti povezavo med rezultati programa vseživljenjskega učenja in nacionalnimi politikami ter spremljati njegovo sposobnost za uveljavljanje agende EU.

Program vseživljenjskega učenja že vsebuje posebne cilje, namenjene spodbujanju optimalne uporabe rezultatov in izmenjavo dobre prakse za izboljšanje kakovosti izobraževanja in usposabljanja. Prav tako je bila v prečni program vključena posebna ključna dejavnost za razvoj politike.

Pogodba zavezuje nacionalne agencije za program vseživljenjskega učenja k izvajanju sporočanja in obveščanja. Za odlične projekte se podeljujejo evropske nagrade za vseživljenjsko učenje. V brošurah z opisi „uspešnih

evropskih zgodb“ so prikazane dobre prakse, ki bi jih bilo mogoče prilagoditi in ponovno uporabiti.

S številnimi zbirkami podatkov ali platformami, ki jih razvijajo v okviru programa vseživljenjskega učenja in v Generalnem direktoratu za izobraževanje in kulturo, se spodbuja in podpira tudi optimalna uporaba rezultatov, izdelkov in procesov.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Evalvacija programov Socrates, Leonardo da Vinci in eUčenje kaže, da so imeli pomemben kakovostni in količinski vpliv na izobraževanje in usposabljanje v EU. To je mogoče zaznati na ravni posameznikov, institucij in politike.

Pri posameznikih je bilo opaziti pozitiven vpliv na delavce in udeležence izobraževanja, ki so povečali svoje spretnosti (vključno z znanjem jezikov), poglobili znanje, razvili močan občutek za povezave v mreže prek nacionalnih meja ter razvili močnejši občutek evropskega državljanstva. Najuspešnejši pri tem so bili programi mobilnosti, tj. učna obdobja v tujini.

S programi mobilnosti se niso izboljšale samo spretnosti posameznikov, temveč je bil dosežen tudi napredek na institucionalni ravni. Zlasti s programom Erasmus je postala mobilnost del univerzitetnega življenja, program pa je privedel tudi do strukturnih sprememb in posodobitve v visokem šolstvu v Evropi. Ugotovljene so bile izboljšave v poučevanju, učenju in vodenju ter strukturne spremembe v študijskih programih ali sistemih, zlasti v delovnem okolju udeležencev in na lokalni ravni, ki so bile posledica različnih vrst partnerstev in projektov. Manj pa je dokazov o širšem vplivu na nacionalne izobraževalne sisteme. Sodelujoče države niso dovolj strateško izrabile rezultatov programov za prilagoditev svojih sistemov.

Na ravni politike je viden vpliv programov Erasmus in Leonardo pri razvoju instrumentov EU za izboljšanje preglednosti in priznavanja kvalifikacij, zlasti orodij kot so evropski sistem prenašanja kreditnih točk (ECTS), evropsko ogrodje kvalifikacij (EQF) ter evropski kreditni sistem v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET). Vpliv programov Comenius in Grundtvig pa se kaže predvsem na lokalni ravni.

Na splošno so programi jasno prispevali k nastanku evropskega izobraževalnega prostora ter vgradili kulturo evropskega sodelovanja v izobraževalne zavode.

Program vseživljenjskega učenja, sprejet za obdobje 2007–2013, je izkoristil izkušnje predhodnih programov, saj je po eni strani uporabil njihove prednosti, po drugi pa poskusil odpraviti ugotovljene slabosti.

Kot krovni program usklajeno vključuje akcije, usmerjene v različne skupine, ima poenostavljene postopke upravljanja ter racionalizirane sektorske podprograme zaradi boljšega izkoriščanja sinergij.

Program vseživljenjskega učenja je poleg tega zasnovan tako, da učinkoviteje podpira politike izobraževanja in usposabljanja na ravni EU, opredeljene v lizbonski strategiji ter delovnem programu Izobraževanje in usposabljanje 2010. Temu so namenjeni ne samo njegovi sektorski podprogrami za šole (Comenius), visoko šolstvo (Erasmus), poklicno usposabljanje (Leonardo) in izobraževanje odraslih (Grundtvig), ampak tudi prečni podprogram. Komisija ima možnost, da prednostne teme vsakoletnih razpisov za projekte v okviru programa vseživljenjskega učenja prilagodi trenutnim politikam, kot so agenda Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta ali evropsko leto ustvarjalnosti in inovativnosti v letu 2009.

Komisija bo še naprej izboljševala enoten sistem vodenja (LLP Link) in zagotavljala orodja za konsolidiranje zbiranja podatkov ter oceno vplivov programa. V sodelovanju z državami, zastopanimi v skupnem programskem odboru, bo skrbno spremljala napredek pri kakovosti rezultatov, npr. mobilnosti, in uresničevanju ciljev programa vseživljenjskega učenja do leta 2013. Pozornost bo posvečena tudi boljši uporabi in integraciji rezultatov programa za zagotavljanje podpore sistemom izobraževanja in usposabljanja v Evropi.

Priloga: Rezultat programov Socrates, Leonardo da Vinci in eUčenje – ključni podatki o projektih in udeležencih

Opomba:
Vsi programi niso podpirali istih vrst akcij. Prazno okence pomeni, da dejavnost ni bila financirana v okviru tistega programa.
Podatki za programa Socrates in Leonardo da Vinci veljajo za obdobje 2000–2006, podatki za program eUčenje pa za obdobje 2004–2006. Podatki v tem poročilu in tabeli so posodobljeni glede na najnovejše statistične podatke Evropske komisije.

Rezultat	Comenius (Socrates)	Grundtvig (Socrates)	Erasmus (Socrates)	Leonardo da Vinci	Arion[1] (Socrates)	Lingua (Socrates)	Minerva (Socrates)	eUčenje
Mobilnost								
Študentje/udeleženci usposabljanja			943 000 študentov v programih mobilnosti	174 937 udeležencev v poklicnem izobraževanju in usposabljanju za prvi poklic 62 971 mladih delavcev 73 804 univerzitetnih študentov				
Delavci/učitelji/vodje usposabljanja/strokovnjaki za izobraževanje	56 329 (48 985 v okviru stalnega strokovnega usposabljanja in 7 366 študentov, vključenih v začetno izobraževanje učiteljev)	5 500 delavcev v izobraževanju odraslih	135 208 visokošolskih učiteljev	56 079 vodij usposabljanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju	13 500 strokovnjakov za izobraževanje in nosilcev odločanja na 1 300 študijskih obiskih v okviru programa Arion			
Vključeni zavodi/podprti projekti			2 523 z univerzitetno listino Erasmus	19 307 projektov mobilnosti (v okviru katerih so organizirani zgoraj omenjeni programi mobilnosti)			78 pripravljal-nih obiskov	
Partnerski projekti	74 688 donacij za šole	Približno 20 000 podeljenih donacij						eTwinning: 7 813 šol vključenih v projekt; 23 812 šol prijavljenih za sodelovanje
Večstranski projekti, mreže in orodja	434 (386 večstranskih projektov in 41 mrež)	455 (417 projektov in 37 mrež)	520 projektov za razvoj študijskih programov, 1 451 intenzivnih programov in 180 mrež	2007 poskusnih projektov za razvoj inovacij v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, vključno z 78 mrežami, 74 projekti za razvoj referenčnih gradiv in 165 jezikovnimi projekti		144 (66 v zvezi z učenjem jezikov in 78 za razvoj orodij za dostop do učenja jezikov)	269 v zvezi z odprtim učenjem in učenjem na daljavo ter uporabo IKT v izobraževanju	21 projektov v zvezi z virtualnimi kampusi, 25 projektov v zvezi z digitalno pismenostjo in 16 projektov v zvezi s prečnimi akcijami

[1] [1] Študijski obiski strokovnjakov za izobraževanje in nosilcev odločanja.